כשם שפרצופיהם שונים כך דעותיהם שונות

בסודשיח

בס"ד ■ יום רביעי ■ פרשת ויגש ■ ד' טבת ה'תשע"ו ■ 16.12.2015 ■ גליון מס' 356

תפוצה לכל קהילות ישראל

עוד בעיתון

ניתן לעבור לכתבה הרצויה ע"י לחיצה על שמה.

המספר הסודי
בסיומה של פרשת ויגש, טורחת התורה להגיש לנו רשימה מפורטת של משפחת יעקב אבינו היורדת למצרים...
המשך בעמי 2

שוויית חורף
יש לי חבר באוסטרליה שחולה כבר זמן רב. מדי פעם אני מתקשר אליו לדרוש בשלומו. האם על ידי כך אני מקיים את מצוות 'ביקור חולים'?...
המשך בעמי 3

סיפור לשבת
מסירות נפש למען שבת קודש
בעיניי נוכחתי לראות, שמסירות נפש קיימת במלוא הדרה אצל כל יהודי ויהודי. עליתי על מונית בחיפה, והנהג סיפר כי זה עתה...
המשך בעמי 4

שביבים
■ לזכות לבנים טובים
■ ומותר לבייש...
■ 40 נרות תמורת 400 אלף $
■ מדוע כיבד המהר"א מבעלזא לעסקן לשיר "מעוז צור"?
המשך בעמי 6

יהודה ויוסף

/ הרב יעקב הלוי פילבר

כשביקש יצחק אבינו לירד למצרים נתגלה אליו הקב"ה ואמר לו: "אל תרד מצרימה, שכון בארץ אשר אומר אליך", באמירה "שכון בארץ" למדו במדרש (ב"ר סד) שהוטלו על יצחק שתי משימות בארץ ישראל: "שכון בארץ - עשה שכונה בארץ ישראל, הוי נוטע, הוי זורע, הוי נציב. דבר אחר: שכון בארץ - שכן את השכינה בארץ". מהאמירה הזו הבין יצחק שהוטלו עליו שתי משימות בארץ ישראל, האחת גשמית־חומרית והאחת רוחנית, משימות הדורשות שני סוגי כישרונות הרחוקים זה מזה, שקשה למצוא אותם באדם אחד. ועל כן הבין יצחק שבשביל להגשים את שתי המשימות הללו נתן לו הקב"ה שני בנים השונים זה מזה מן הקצה אל הקצה, בעלי תכונות הפוכות, אחד איש יודע ציד איש שדה, והאחד איש תם יושב אהלים, שהאחד יעסוק בישובה הגשמי של הארץ, יבנה שכונות, ייטע עצים וכדומה, והשני הספון באוהלה של תורה הוא שישכן את השכינה בארץ. ורק אחרי שהתברר לו שהברכה שהתכוון לברך את עשו, שהיא כולה בתחום החומר בלבד: שפע כלכלי (מטל השמים ומשמני הארץ ורוב דגן ותירוש) ועוצמה שלטונית (יעבדוך עמים וישתחוו לך לאומים), והברכה שנאמרה ליצחק ברוח הקודש הנה הוא רואה שהיא נמסרה מן השמים ליעקב ולא לעשו, מאז הבין יצחק ששתי המשימות: בנין הארץ והשכנת השכינה, שתיהן תעשנה על ידי יעקב בלבד, ואילו עשו אינו שייך כלל למשימות של בית אברהם.

אלא שמחשבתו הראשונה של יצחק, של הפרדה בין החומר והרוח, לא היתה מופרכת לגמרי, גם אם הוא הבין לבסוף שאין בעם ישראל הפרדה בין החומר לרוח, והעם בכללו חייב לעסוק במשולב גם בזה וגם בזה, אבל בסופו של דבר למעשה נתחלקו שתי המשימות הללו לשני שבטים, שבט יהודה ושבט יוסף.

במאמרו "המספד בירושלים" מסביר הראי"ה שכמו האדם הפרטי שהקב"ה יצר אותו בגוף ונשמה, ובמקביל נטע בו כוחות כפולים, האחד הדואג לשמר את קיום הגוף על מכונו ולשכללו ולפתחו, והשני המחזק את כח הנשמה, לעדנה ולשכללה. ואם גם למראית עין נראים שני הכוחות הללו כמנוגדים זה לזה, הרי תכלית השלמות היא שיהיה הגוף חזק ואמיץ ומפותח כראוי עם נשמה בריאה וחזקה ומשוכללת, "נשמה בריאה בגוף בריא", שהתכלית היא שהנשמה בכוחה האדיר תמשוך אחריה את כל כוחות הגוף האמיצים והחזקים, ובעזרת שניהם יגשים האדם בחייו את חפץ ה' בעולמו. ומוסיף שם הראי"ה שכדוגמת האדם הפרטי כך גם בכנסת־ישראל יצר הקב"ה את שני הכוחות הללו, האחד מקביל לערך הגוף האנושי, הכח הפועל לשכלול האומה במעמדה החומרי, והשני הכח לשכלול רוחניותה של האומה, וגם כאן הכח החומרי צריך להיות טפל לכח הרוחני, להיות הבסיס והתשתית לכל התכניות הרוחניות הגדולות והקדושות שביעודו של עם ישראל, להיות עם קדוש לה' אלקי ישראל, גוי אחד בארץ לאור גויים.

להגשמת מטרה כפולה זו הוכנו באומה כבר משחר ימיה שני הכוחות הללו, בשבטים יוסף ויהודה, שבט יהודה הופקד להיות האחראי לרוחניותה של האומה ועל שבט יוסף הוטל להיות הדואג לצד הגשמי שלה. על כן היה יוסף המשביר אשר שלח אותו אלוקים לפליטה גדולה להחיות עם רב, אשר החיה את יעקב ובניו במצרים בחומר "לחם לפי הטף". וכך יהושע בן נון משבט אפרים, הכובש הגדול שהנחיל את הארץ לשבטי ישראל, ואחריו ירבעם בן נבט שעליו נאמר: "והאיש ירבעם גבור חיל, וירא שלמה את הנער כי עושה מלאכה הוא, ויפקד אותו לסבל בית יוסף" (מלכים א, יא כח). ואילו יהודה מייצג את הצד הרוחני ככתוב: "היתה יהודה לקדשו", ולכן לפני שירדו למצרים שולח יעקב את יהודה להורות (בראשית מו כח) ואמרו במדרש (ב"ר): "להתקין לו בית ועד, שיהא מורה בו דברי תורה ושיהיו השבטים לומדים בו". וזהו תפקיד מלכות בית דוד לאורך כל תולדות האומה עד שתמלא הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים. ■

המספר הסודי

/ הרב שבתי סבתו*

בסיומה של פרשת ויגש, טורחת התורה להגיש לנו רשימה מפורטת של משפחת יעקב אבינו היורדת למצרים. על פניה נראית רשימה זו ככל הרשימות, הכוללות גם שמות וגם מספרים. לעתים אנו שואלים את עצמנו, מדוע התורה מקדישה מקום נרחב כל כך לפרשייה מן הסוג הזה, בעוד שלהלכות חשובות, לא נותר כי אם מקום מצומצם בלבד?

אולם כשנתבונן במספרים, נופתע לגלות את אחד הסודות הגדולים של התא האנושי. בדרכנו, נצטרך לעבור עוד תחנת ביניים אחת והיא פרשת משכן העדות במדבר. הקשר בין שני הנושאים האלה, בין משכן העדות ובין בני ישראל הוא, שאור ה׳ השוכן בתוך יריעות המשכן וקרשיו, שוכן ביתר שאת בתוך בני ישראל, כפי שמבטיח הקב״ה. ״וְשָׁכַנְתִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל... (שמות כט, מה)״.

כשם שמקלט ראדיו הבנוי כהלכה, קולט שידורים הבאים ממרחקים, כך משכן העדות הבנוי כמצוותו על פי הדרישות האלוקיות, קולט את האור האלוקי הנבואי המשוגר מבורא עולם.

נפתח בניתוח המספרים המופלאים:

״**אֵלֶּה בְּנֵי לֵאָה אֲשֶׁר יָלְדָה לְיַעֲקֹב בְּפַדַּן אֲרָם וְאֵת דִּינָה בִתּוֹ כָּל נֶפֶשׁ בָּנָיו וּבְנוֹתָיו שְׁלֹשִׁים וְשָׁלֹשׁ** (בראשית מו, טו)״.

בפועל, אם נספור את שמות בני לאה המוזכרים ברשימה, לא נגיע למספר 33 אלא רק ל-32. חז״ל היו ערים לנקודה הזאת ופירשו, שיוכבד בת לוי נולדה בין החומות.

מספרם של בני רחל, מסוכמים בפסוק כב: ״**אֵלֶּה בְּנֵי רָחֵל אֲשֶׁר יָלַד לְיַעֲקֹב, כָּל נֶפֶשׁ אַרְבָּעָה עָשָׂר**״.

הסכום המספרי של בני לאה ובני רחל יחד, הוא - 64. מה מבטא עבורנו המספר הזה? זאת נראה בהמשך.

נמשיך ונספור את בניהם של בלהה וזלפה - שפחות לאה ורחל, ונמצא את הנתון הבא:

בני זלפה שפחת לאה - 16. בני בלהה שפחת רחל - 7. סך הכול - 23 ילדים.

יחס המספרים הוא - 46 (ללאה ורחל) מול - 23 (לבלהה וזלפה).

כל מה שאנו מזהים כעת הוא רק יחס של 2/3 מול - 1/3 מתוך המספר הכולל, שהוא 69 (ויחד עם יוכבד - 70).

נדלג כעת לפרשת תרומה - אל בניית המשכן, ונספור את קרשי המשכן:

1) בצד דרום: ״**וְעָשִׂיתָ אֶת הַקְּרָשִׁים לַמִּשְׁכָּן עֶשְׂרִים קָרֶשׁ לִפְאַת נֶגְבָּה תֵּימָנָה** (שמות כו, יח)״.

2) בצד צפון: ״**וּלְצֶלַע הַמִּשְׁכָּן הַשֵּׁנִית לִפְאַת צָפוֹן עֶשְׂרִים קָרֶשׁ** (פסוק כ)״.

3) בצד מערב: ״**וּלְיֶרְכְּתֵי הַמִּשְׁכָּן יָמָּה תַּעֲשֶׂה שִׁשָּׁה קְרָשִׁים** (פסוק כב)״.

סך כל הקרשים בשלושת צלעות המשכן - 46 קרשים. עשרים בצפון, עשרים בדרום, ועוד שישה קרשים הסוגרים את הצד המערבי.

מלבד קרשים, כולל המשכן גם יריעות, המשמשות כיסוי לאוהל. את המשכן כיסו ארבעה מרבדים, זה על גבי זה.

א) 10 יריעות פשתן. ב) 11 יריעות עזים. ג) 1 עורות אילים מאודמים. ד) 1 עורות תחשים. סך כל יריעות המשכן - 23 יריעות. ההקבלה היא מופלאה.

במשכן היו 46 קרשים ו-23 יריעות. ובבני יעקב היו - 46 בני לאה ורחל, ו-23 בני השפחות.

ההקבלה הזאת תוביל אותנו אל מדרש תנחומא.

״מהיכן היו הקרשים (שבהם בנו את המשכן)? יעקב אבינו נטע אותם בשעה שירד למצרים. אמר לבניו: בניי! אתם עתידים להיגאל מכאן, והקב״ה עתיד לומר לכם: ״עשו לי משכן״. עימדו וניטעו ארזים, ובשעה שיאמר לכם לעשות משכן, הארזים יהיו מצויים בידיכם! (מדרש תנחומא, תרומה, ט)״.

המדרש מגיש תשובה לשאלה מעשית והיא, מהיכן היו ברשותם של בני ישראל עצי ארזים כה ארוכים?

בין השיטין של תשובת המדרש, מוצפן מסר עמוק. המדרש קושר את המשכן עם בני יעקב היורדים למצרים.

היסוד הרעיוני להקבלה הזאת הוא, שמשפחת בית יעקב מקבילה בפרטיה לקרשי המשכן ויריעותיו, ומהווה כעין משכן אנושי, שעליה תשרה השכינה. ועוד סוד גדול הצפינה כאן התורה.

בגוף האדם מצוי סכום עצום של תאים. על פי המידע המצוי ברשותנו היום, המספר מגיע ל-100 אלף מיליארד של תאים. לכל תא אנושי יש גרעין, שהוא המוח השולט בכל הפעילות המתנהלת בתא. כל גרעין כזה מורכב מסיבים הנקראים ״כרומטין״. בסיבים הללו חבויה תוכנית העבודה האדירה של התא. כל סיב מסיבי הכרומטין מורכב מחוט ידוע בשם A.N.D, אשר מכיל את כל התכונות התורשתיות. סיבי הכרומטין האלו הופכים ל-46 כרומוזומים.

יוצאים מן הכלל הם תאי הרבייה, המכילים מחצית מן התאים הרגילים, דהיינו - 23 כרומוזומים.

המספר הזה - 23, נועד להבטיח, שכאשר יתחברו תאי הזכר והנקבה יחד, ייווצר תא אחד שיש בו 46 כרומוזומים בלבד ולא יותר.

נסכם ונאמר:

א) בני יעקב - 46 (בני לאה ורחל), 23 (בני השפחות).

ב) משכן העדות - 46 (קרשים שלדיים), 23 (יריעות כיסוי).

ג) תא אנושי - 46 (כרומוזומים), 23 (כרומוזומים בתאי הרבייה).

ההקבלה המדהימה הזאת מראה בבירור את כוונת התורה. התורה מגלה כי המספרים האלו הם היסוד להשראת שכינה, הן בבן אנוש, הן בבני יעקב והן במשכן ובמקדש.

עוד אנו למדים מכאן, שבני יעקב היורדים למצרים מהווים מודל אידיאלי לתא, שממנו יצמח ויתפתח עם ישראל כולו, שבתוכו ישכון הקב״ה, שמלוא כל הארץ כבודו.

נעיר כאן הערה צדדית. בני השפחות המקבילים למספר הכרומוזומים בתאי הרבייה, הם היו הדוחפים לגידול מספר בני לאה ורחל.

בפרשת המשכן, התורה מדגישה פעמיים את האחדות (שמות פרק כו).

1. "וְחִבַּרְתָּ אֶת הַיְרִיעֹת אִשָּׁה אֶל אֲחֹתָהּ בַּקְּרָסִים וְהָיָה הַמִּשְׁכָּן אֶחָד (פסוק ו)".
2. "וְהֵבֵאתָ אֶת הַקְּרָסִים בַּלֻּלָאֹת וְחִבַּרְתָּ אֶת הָאֹהֶל וְהָיָה אֶחָד (פסוק יא)".

האם יש איזשהו רמז באזכור הכפול הזה?

נחפש בכל ספר בראשית, ונמצא שהמילה "אחד" מופיעה - 23 פעמים!

נמשיך ונחפש בכל ספר שמות, ונמצא שהמילה "אחד" מופיעה גם כן - 23 פעמים!

משמעות הדברים היא, שמושג האחדות קשור עם חיבור שני המספרים האלו יחד. הרי כבר צוין לעיל כי גם בתא האנושי מתאחדים תאי הרבייה של הזכר והנקבה. בכל אחד מהם יש 32 כרומוזומים והם מתאחדים לתא שלם אחד ובו - 46 כרומוזומים.

חיבור זכר ונקבה בתא האנושי מוביל אותנו אל הזיווג הראשון בעולם.

"וַיִּבֶן ה' אֱ-לֹהִים אֶת הַצֵּלָע אֲשֶׁר לָקַח מִן הָאָדָם לְאִשָּׁה וַיְבִאֶהָ אֶל הָאָדָם (בראשית ב, כב)".

ראה זה פלא. בפסוק הזה גם כן, יש - 46 אותיות.

כעת נתבונן בפסוק המפורסם בזכריה: "וְהָיָה ה' לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה ה' אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד (זכריה יד, ט)". מספר האותיות בפסוק הזה הוא גם כן - 46!

הביטוי "ה' אֶחָד", מייצג את ספר בראשית. והביטוי "וּשְׁמוֹ אֶחָד", מייצג את ספר שמות. מדוע?

ספר בראשית - הוא סיפור מעשי ה' בבריאת העולם. לעומתו, ספר שמות - הוא סיפור גילוי שם ה' בעולם באותות ומופתים ויציאת מצרים. משום כך, חיבור ספר בראשית עם ספר שמות, הוא כחיבור בין: ה' אחד ושמו אחד.

כבר צוין לעיל כי בספר בראשית, המילה "אחד" מופיעה - 23 פעמים. כך בדיוק ספר שמות. החיבור בין הספרים בראשית ושמות, הוא חיבור בין "ה' אחד וּשמוֹ אחד", והוא כחיבור תא אנושי.

הרשימה הזאת של בני יעקב היורדים למצרים כוללת גם שנים שאינם בין החיים, והם ער ואונן בני יהודה.

"וּבְנֵי יְהוּדָה עֵר וְאוֹנָן וְשֵׁלָה וָפֶרֶץ וָזָרַח וַיָּמָת עֵר וְאוֹנָן בְּאֶרֶץ כְּנָעַן (בראשית מו, יב)".

הרמב"ן שואל: אם ער ואונן אינם בין החיים, מדוע מזכירים אותם בין יורדי מצרים?

הרמב"ן משיב: אמנם גופותיהם של ער ואונן אינם, אך נשמותיהם הופיעו מחדש (בלגלול נשמות) בלידת התאומים פרץ וזרח. זהו מצב מוזר, בו מצד אחד הם קיימים, ומצד שני הם אינם קיימים.

נעבור אל המשכן ונשאל את השאלה הבאה: האם גם במשכן יופיעו ער ואונן?

אמנם כן! ששת הקרשים הסותמים את פתח המשכן מצד מערב מבפנים משאירים שתי פינות מבחוץ ריקות. את הפינות האלו סוגרים שני קרשים שהיו נראים בשלמותם מבחוץ אך לא מבפנים.

"וּשְׁנֵי קְרָשִׁים תַּעֲשֶׂה לְמִקְצֹעֹת הַמִּשְׁכָּן בַּיְּרֵכָתָיִם (שמות כו, כג)".שני הקרשים הפינתיים מקבילים לנשמות ער ואונן, שהיו נראים ואינם נראים. את התמונה המופלאה הזאת ישלים הפרט הבא: בכניסה למשכן היו חמישה עמודים. את מי הם מייצגים במשפחת יעקב? התשובה היא, שהם מייצגים את יעקב אבינו, רחל, לאה, בלהה וזילפה.

ובין הקודש לקודש הקודשים, היו עוד 4 עמודים שנשאו פרוכת. את מי הללו מייצגים? הם מייצגים את: אברהם ושרה יצחק ורבקה.

ואת מי מייצגת הפרוכת, המבדילה בין הקודש לקודש הקדשים? היא מייצגת את יוכבד, אמם של משה רבנו אהרן הכוהן ומרים הנביאה, שנולדה בין החומות בכניסה למצרים.

"...וְהִבְדִּילָה הַפָּרֹכֶת לָכֶם בֵּין הַקֹּדֶשׁ וּבֵין קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים (שמות כו, לג)".

תמונת המשכן משקפת אפוא את הופעת השורשים של עם ישראל, המפורטים בספר בראשית. אין עדות מרשימה מזו לתובנה הניצחת, שכשם שהמשכן הוא בסיס להשראת השכינה, כך עם ישראל הם הבסיס לגילוי שם ה' בעולם כולו.

* ראש ישיבת מצפה יריחו

שו"ת חורף הרב שבתי יגל / הכולל הקהילתי רעננה

אייב שקולניק / הרצליה פיתוח שואל: יש לי חבר באוסטרליה שחולה כבר זמן רב. מדי פעם אני מתקשר אליו לדרוש בשלומו ולבדוק אם אני יכול לעזור בדרך כל שהוא. האם על ידי כך אני מקיים את מצוות 'ביקור חולים'?

תשובה: מבואר בדברי רבותינו הראשונים[א] שבמצוות ביקור חולים יש שני עניינים: א) שישפר את הרגשתו של החולה על ידי כך שיסדר את חדרו, ישוחח עמו, וכיוצא בזה. ב) שמתוך שיראה את מצבו של החולה יתעורר להתפלל עליו ולבקש עליו רחמים, ונפסק ברמ"א[ב]: 'כל שביקר את החולה ולא ביקש עליו רחמים לא קיים המצווה'.

בשו"ת אגרות משה[ג] דן בשאלה האם מקיימים מצוות ביקור חולים על ידי שיחת טלפון ומסיק שאכן מקיים בזה מצוות ביקור חולים אבל כל זמן שיש לו אפשרות ללכת לבקר את החולה פיזית לא יצא ידי חובתו במצווה זו, ורק אם אינו יכול ללכת פיזית אז אינו נפטר לגמרי מהמצווה אלא צריך לבקרו לכל הפחות על ידי הטלפון.

בתשובתו שם הוא דן האם העניינים הנ"ל מתקיימים על ידי שיחת טלפון, ומסיק שרק חלק מהם (כגון לשפר את הרגשתו) מתקיימים עיין שם בדבריו.

בספר 'מנחת אשר' לספר בראשית[ד] מסיק הגר"א וייס שליט"א שאע"פ שחלק מהעניינים אכן מתקיימים ע"י שיחת טלפון מ"מ אין זו צורת המצווה שתקנו חז"ל ולכן על אף שיש בשיחת טלפון לחולה משום מצוות 'גמילות חסדים' מכל מקום אין לה עניין למצוות ביקור חולים.

נראה שגם בזמנינו שאפשר לעשות שיחת טלפון + וידאו, אין בכך

יתרון למה שדנו הפוסקים הנ"ל למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה.

וא"כ לסיכום: ודאי שאתה מקיים מצווה בכך שאתה מתקשר לחברך החולה אשר באוסטרליה, אלא שנחלקו הפוסקים האם יש בזה ממצוות ביקור חולים או לא.

א - עיין טור יו"ד סימן של"ה.
ב - יו"ד סימן של"ה סעיף ד'.
ג - יו"ד ח"א סימן רכ"ג.
ד - פרשת 'וירא'

סיפור לשבת

מסירות נפש למען שבת קודש

בעיניי נוכחתי לראות, שמסירות נפש קיימת במלוא הדרה אצל כל יהודי ויהודי. עליתי על מונית בחיפה, והנהג סיפר כי זה עתה שב מחופשה בלונדון. "עכשיו, אתך, זו אחת הנסיעות הראשונות בארץ לאחר החופשה". הפטיר.

מכיוון שגם אני ביקרתי בעבר בלונדון, נקשרה שיחה ביני ובין הנהג. הוא סיפר על המקומות בהם ביקר, ואני האזנתי בקשב והבעתי עניין. ובכל זאת, למרות שהנהג הספיק לבקר במוזיאונים המרהיבים שבלונדון ובאתרי התיירות המפורסמים והמבוקשים, ניכר היה על פניו שהוא אינו מרוצה בעליל. הדבר עורר את תשומת ליבי, ופניתי אליו בשאלה: לפי דבריך היית אמור ליהנות עד מאוד. מדוע א"כ הבעת פניך מלמדת את ההיפך הגמור?! דומה היה, כי הנהג אך המתין לשאלה זאת. הבעת אי הנוחות שעל פניו התחלפה בכעס אמיתי. הוא חבט בהגה בשתי ידיו והתרעם: "אמור לי, האם נראה לך שלונדון היא מקום, שיהודים יכולים לחיות בו?! ובכן, אני מודיע לך באופן חד־ משמעי, שלונדון אינה מקום עבור יהודים!". "ומדוע?" הבלעתי שאלה. והתשובה לא אחרה להגיע, "בלונדון אין שבת! ובמקום שאין שבת, אין ליהודי מה לחפש!".

בדרך כלל איני בודק אם נהגי המוניות שאני נכנס לרכבם חובשי כיפה או לאו, וגם הפעם לא שמתי לב לכך כאשר עליתי למונית. ברם, נוכח דברי הנהג, מצאתי את עצמי מתעניין בפרט זה, אך לא יכולתי להרים בסתר את עיני לעבר ציצית ראשו של הנהג. מצאתי לי תחבולה פשוטה. עשיתי עצמי מתבונן בדבר מה מעניין כל שהוא, דרך חלונו של הנהג, ואגב זאת הבלעתי הצצה חטופה בלתי מורגשת כמעט לעבר ראש הנהג. אבל המבט נקלט היטב בעיניו ובחושיו של הנהג, והוא התפרץ לעומתי כהר געש: "מה אתה חושב לעצמך, ששבת שייכת רק למי שחובש כיפה?!", ובשלב זה הוא היטה את פדחת ראשו לעומתי, על מנת שאבחין היטב בחסרונה של הכיפה. "אתה רואה" הטיח בפני, "אין לי כיפה! אבל יש לי שבת!". "נכון", עבר הנהג לשלב ההסברים, "אנחנו לא כמוכם החרדים. לכם יש כל מיני חומרות, אתם לא נוסעים בשבת, לא מעשנים בשבת, ולא מדליקים אש בשבת, ואנחנו נוסעים ומעשנים. אבל אנחנו שומרים שבת!" "אצלנו בבית" ירה הנהג את שורת המחץ, "לעולם, לעולם לא אוכלים פיתות, לחם, באגטים בשבת!" "אצלנו בבית" טפח על חזהו, "אוכלים בשבת, אך ורק חלות של שבת. נו, עכשיו אתה מבין על מה אני מדבר?" גם לו הבנתי, כיצד מסתכמת כל השבת בהתנזרות מלחם של חולין, לא העזתי להביע זאת באוזני הנהג הנרגש. מה שבכל זאת העזתי לשאול: כיצד כל זה קשור ללונדון? ובכן הנה סיפורו של הנהג. "בביקורי בלונדון", כחכח הנהג בגרונו, "בבוקרו של יום שישי חשבתי לעצמי, כיצד אשיג חלות לכבוד שבת? הלא אי אפשר להכניס את השבת סתם כך, עם לחם לונדוני פשוט...", "מיהרתי לחייג לכמה מחברי, שהכירו את לונדון טוב ממני, ושאלתי אותם היכן אוכל להשיג כאן חלות של שבת, אך אף אחד מהם לא ידע להסביר לי היכן נמצאת המאפיה היהודית הקרובה. כל אחד שלח אותי לפי השערתו למקום מסויים, וכך מצאתי את עצמי מתרוצץ ברכבת התחתית של לונדון, הלוך ושוב משכונה אחת לרעותה, ומרובע אחד למשנהו, בחיפוש מטורף אחר חלות טריות לכבוד שבת". ככל הנראה את השכונות החרדיות הוותיקות שבלונדון "גולדרס גרין" ו"סטמפורד היל", שבתחומן מאפיות יהודיות לרוב, לא הכיר הנהג כלל. ככל הנראה את ביקורו בלונדון עשה ברובע אחר לגמרי, הרהרתי לעצמי. "לא בנקל עלה הדבר בידי", קטע הנהג את חוט מחשבתי, "ורק כשעה קלה קודם כניסת השבת, עלה בידי להשיג את החלות הנכספות. רגעים ספורים קודם כניסת השבת הגעתי חזרה אל המלון בו התאכסנתי, ובידי החלות, חלות של שבת...". "ובכן" חתם הנהג את סיפורו בהתרגשות, "האם עתה הנך מבין מדוע לונדון אינה מקום שיהודים יכולים להסתובב בו? איך אפשר לחיות במקום שקשה להשיג חלות של שבת?" "נכון", הנהנתי בראשי לאות הסכמה, ונפרדתי לשלום מן הנהג, מכיוון שבין כך ובין כך הגיעה המונית אל מחוז חפצי. שם, מחוץ למונית, הרשיתי לעצמי לפרוץ בצחוק קל. בכל זאת, לא בכל יום נתקלים ביהודי מחלל שבת, שחינה של אחת מערי התיירות שבעולם סר מעליה בעיניו, על שום שאין שם... חלות של שבת. איזו הקפדה מוזרה.

אך כעבור רגע אחזתני צמרמורת של התרגשות. "ראה נא" הרהרתי לעצמי, "נכון שנהג המונית הפך טפל לעיקר, ושם את הדגש שבשמירת השבת על אחד ממאכלי השבת. אבל בכל זאת, הרי סוף כל סוף, מסר הנהג את נפשו ממש על מנת להשיג את החלות - אך ורק משום שבעיניו הן סמלה של השבת". אבל כשהצחוק חלף, חלחלה לפתע תובנה למוחי, כי זה עתה נתקלתי בדבר הכי פחות מצחיק בחיי. הקב"ה הראה לי, עין בעין, מה

המשך בעמוד הבא...

היא נשמה יהודית! "ראה" הבנתי, "ראה מה הוא כוח של נשמה יהודית שמוכנה להתמסר לגמרי על מה שהיא יודעת! יהודי ימסור נפשו בכל מחיר ליישם מה שהוא מבין שעליו ליישם".

מסירות הנפש, הוברר לי באותם רגעים, אינה קיימת רק אצל גדולי ישראל, או אצל יחידי סגולה. בנפשו של כל יהודי ויהודי טמון כוח אדיר ועצום, כוח מסירות הנפש. כל מה שעל היהודי לעשות הוא, ללטש את היהלום שבקרבו, להוציא התכונה המופלאה מהכוח אל הפועל, ולדעת להשתמש בה בזמן ובמקום הנכון.

שם, ברחוב החיפאי, עמדתי על המדרכה וקיבלתי על עצמי קבלה. נשאתי עיני לשמים ואמרתי: "ריבונו של עולם, אתה זיכית אותי לדבר בציבור, אני מבטיח לך שבלי נדר אכין שיחה חדשה על מסירות נפש, תוך מתן דגש על התובנה, שלכל יהודי יש כוח של מסירות נפש". לא נעים לומר, אבל קרה לי מה שקורה לאנשים רבים. שכחתי מכל העניין, ואת השיחה החדשה לא הכנתי. אלא שהקב"ה רצה שאעסוק בעניין מסירות הנפש של הנשמה היהודית. עשרה ימים לאחר אותו מקרה זכיתי לתזכורת נוספת משמים.

את התזכורת הבאה קיבלתי בערב שבת, כאשר שהיתי לצד מיטת סבתי בבי"ח "שערי צדק" בירושלים.

היה זה שעה קלה קודם כניסת השבת, כאשר סבתי הוציאה מהתיק שקית ובה נרות וגפרורים, ואמרה: "בוא, נלך להדליק נרות". "סליחה" פניתי לאחת האחיות במסדרון, "היכן ניתן להדליק כאן נרות שבת?" האחות הצביעה לעבר הדלפק, שם נהגו להכין מדי ערב שבת מגש ובו נרות להדלקה, והפטירה: "מעניין, השבת לא הכינו כאן נרות". "כמה טוב שסבתא הביאה נרות מהבית" הרהרתי לעצמי באותם רגעים. הכנתי את הנרות, סבתי הדליקה אותם ובירכה מעומק ליבה. ולפתע קלטו אוזני זעקות שבר מקצה המסדרון. היו אלו זעקות מלוות בפרצי בכי, חשבתי שאסון נורא אירע שם ר"ל. "שמא אוכל לסייע בדבר מה" חשבתי, ומיהרתי לרוץ לעבר המקום ממנו נשמעו הצעקות. והנה אני רואה אישה צעירה שנראית רחוקה מדרך התורה והמצוות, והיא בוכה על שאין באפשרותה להדליק נרות שבת. "אני אחרי ניתוח" השתנקה האישה בבכייה, "ובמאמצים עליונים גררתי את עצמי ממחלקה למחלקה למצוא נרות שבת, ולא מצאתי. אוי ואבוי, איך אכניס את השבת? צערה נגע לליבי, ואמרתי לה: "המתיני לי כמה דקות, אני אעשה מאמץ להשיג לך נרות". מחוגי השעון נעו במהירות לשעת כניסת השבת, ואני פתחתי במרוץ מטורף. רצתי לעבר קומת בית הכנסת של בית החולים לחפש נרות, קיוויתי למצוא שם נרות, אולי מאלו המיועדים לעמוד של שליח הציבור. שם, בבית הכנסת, עמדו המתפללים להתחיל תפילת שמונה עשרה של מנחה. ואני שכבר התפללתי, תרתי בעיני אחר דמות מוכרת. לפתע הבחנתי ביהודי שהכרתי המספק מענה לצורכי דת בין כתלי בית החולים.

ניגשתי אליו ולחשתי לו את מצוקתי. הוא סימן לי באצבעו לבוא אחריו, ושנינו פתחנו בריצה אל עבר קצהו של פרוזדור ארוך. ידידי פתח את דלתות הארון שעמד בפינה, וכל תכולת הארון סדינים ציפות וכריות, גלשה היישר על ראשו. כיפתו ומשקפיו נשמטו מעיניו, ואולם הוא שלח ידיו ופשפש בקרבי הארון, עד שדלה משם שני נרות. חשתי אי נעימות גדולה נוכח המחזה. אולם מנגד הדהדו באוזני זעקותיה של אותה אישה.

לא היה לי זמן לחיבוטי נפש. נטלתי הנרות בידי, הודיתי לידידי במילים קצרות, ורצתי חזרה למחלקה, שם המתינה לי אותה אישה כשעצביה מתוחים. למראה הנרות זרחו עיניה כמאורות הרקיע. היא מיהרה להדליק את הנרות בברכה, ומעיניה נשרו דמעות. ולאחר מכן הרעיפה על ראשי ברכות עד בלי די, וחתמה: "דע לך, כי הצלת את חיי! אני כבר הייתי בטוחה שאם אני לא מדליקה נרות שבת - אני מתה!" דבריה של האישה הפתיעו אותי. בכל זאת לא מדובר באשה דתית. מאין נובע הקשר העמוק עם מצות הדלקת נרות שבת? ככל הנראה ניכרה ההפתעה על פני, והאישה פנתה אלי ואמרה: "מדוע הנך מופתע? וכי מה אתה חושב לעצמך, ששבת שייכת רק למי שחובשת כיסוי ראש? אנחנו לא כמוכם החרדים. לכם יש כל מיני חומרות. אתם לא נוסעים בשבת, לא מעשנים בשבת ולא מדליקים אש בשבת, ואנחנו נוסעים ומעשנים, אבל אנחנו שומרים שבת". עצמתי את עיני, ויכולתי לשמוע את קול נהג המונית מחיפה, המתהלל בשמירת השבת שלו. וכמעט שנפלטה שאלה מפי: "האם אין לך אח תאום בחיפה, נהג מונית במקרה?"... האישה המשיכה בהסבריה, "אמנם כן, אני נוסעת בשבת, וגם מדליקה אש בשבת, אבל על נרות שבת מעולם לא ויתרתי, ולעולם לא אוותר! סבתי הדליקה נרות שבת כל חייה, וכך גם אמי. גם אני אוחזת בכך, מאז שאני זוכרת את עצמי. והיום, כאשר חשבתי שלא אצליח לעשות זאת, הרגשתי לחרדתי שאני עומדת למות..." מילותיה של האישה הזכירו לי עד כאב את המשפטים ששמעתי עשרה ימים קודם לכן, מנהג המונית מחיפה אודות חלות השבת בלונדון. דמעות עלו בעיני. התרגשות עזה הציפה אותי. "ומי כעמך כישראל, גוי אחד בארץ" (שמואל ב ז, כג), הרהרתי לעצמי, "ריבונו של עולם, ראה כמה אוהבים יש לך בעולמך. בעיצומה של חשכת הרוחניות האופפת את העולם, אפילו בניך הרחוקים מתורה וממצוות מוסרים את נפשם על מה שהם אוחזים בו. מוסרים את נפשם ואינם מרפים, ויהי מה!". "ריבונו של עולם" נשאתי עיני לשמים, "איני זקוק לתזכורת נוספת. אני מבטיח בלי נדר לקיים מה שהבטחתי לפני עשרה ימים במסירות נפש..." ("דרך עץ החיים"/ הרב חנניה צ'ולק / יו"ר "עזר מציון").

שביבים / שאול שיף

לזכות לבנים טובים

סיפר מזכה הרבים בנושא "מורא מקדש", רבי מיכאל גרינוואלד שליט"א:

עובדה זאת שמעתי מבעל העובדה: איש צדיק היה במאנסי, הגה"צ רבי מרדכי שוואב זצ"ל, אשר ידוע היה לאיש צדיק וקדוש, וכן היו לו אחים חשובים בקהל ה', כולם אהובים וצדיקים. בן ביתו שהיה משמשו בקודש, שאלו באחרית ימיו, במה זכה אביהם לבנים צדיקים כאלה, אשר בך יברך ישראל לבניו לאמר, ישימך אלקים כאותן צדיקים. אחרי רוב הפצרות ענה, שאביו היה גר בגרמניה, ואחרי חתונתו, כאשר עמד לבנות ביתו בישראל, פתח את ארון הקודש בבית המדרש ואמר: רבונו של עולם, כל הקהל הקדוש הזה עדים הם שמעולם לא דברתי בבית המדרש שיחה בטלה, על כן אחת שאלתי מאת השם לראות בנים צדיקים וכשרים. ובכן, סיים הגה"צ רבי מרדכי, לדעתי זכה בכך במתנה מן השמים, בשכר שמירת פיו בבית המקדש מעט.

ומותר לבייש...

דייר שאינו משלם מיסי ועד בית, האם מותר לתלות פתק במעלית הבניין או על לוח המודעות של הבניין ולציין בו, כי פלוני אינו משלם את מיסי ועד הבית. כל זאת, כדי להלחיץ את הדייר שישלם, אע"פ שיש במעשה זה משום הלבנת פנים ברבים, או שמא אין היתר לעשות דבר זה.

והנה ב"חשוקי חמד" (כתובות מ"ט): משיב על כך הרה"ג ר' יצחק זילברשטיין שליט"א ואלה דבריו: שמעתי ממו"ח רבי י. ש. אלישיב זצ"ל שלאחר שהתרו בשכן שאם לא ישלם יפרסמו שמו בבנין - מותר לפרסם שמו, ואין בזה הלבנת פנים או לשון הרע. וראיה לכך: מהמבואר בגמ' כתובות (דף מ"ט): אדם שלא רצה לפרנס בניו הקטנים, היו מכריזים עליו בשוק: העורב האכזרי זן בניו הגדולים, ופלוני לא מפרנס בניו. הרי שמותר לבייש אדם על שלא זן את בניו, כל שכן על דייר שעובר על גזל שנהנה ממה ששותפיו משקיעים בבנין ואינו משיב להם. ועוד ראיה: דמצינו שמותר לבית דין לתפוס ממון של הלווה ברחוב, ומסתבר דהתופס הרי גורם להתקהלות אנשים, ונגרמת בושה ללווה. ולא אסרו דבר זה. בכל מקרה צריך להתייעץ עם רב.

40 נרות תמורת 400 אלף $

סיפר הרה"ח ר' משה פ. שליט"א, מה ששמע מידידו ר' גרשון ד. הי"ו. ר' גרשון מתפרנס מניהול ה"קעמפ" הנמצא ברשותו, ובכל שנה, בחודשי הקיץ, מגיעים לשם להתארח כארבעים משפחות, ומזה יש לו פרנסה בריווח ב"ה.

בקיץ שעבר הגיע פקח של משרד הבריאות לבדוק את ה"קעמפ" אם הכל מתקיים בו לפי המתחייב. כאשר סיים הבדיקה, פנה לר' גרשון ואמר לו, כי תשתית מי השופכין טעונה תיקון יסודי, ועד שהדבר לא ייעשה, לא יינתן אישור שיאפשר את פתיחת שערי הקעמפ, ר' גרשון נשאר עומד נבוך. התיקון עולה לערך של 40 אלף $, ואין לו מהיכן להשיג סכום שכזה או אפילו חלקו, ובפרט כאשר מדובר בעסק שרווחיו אינם מתקרבים בשנה למשהו הדומה למבוקש.

בצר לו פנה אל הרב בבית מדרשו, הרה"ג ר' בנימין אייזנבערג שליט"א והזכיר עצמו לפניו. נענה ר' בנימין שליט"א ואמר לו, הרי על גויים היה הרה"ק רבי ישעי'לע מקערעסטיר זיע"א מומחה גדול, ע"כ תדליק 40 יום רצופים נר לע"נ הרה"ק רבי ישעי' ב"ר משה, ומובטחני שהצדיק מקערעסטיר לא יחזיר פניך ריקם.

ר' גרשון שברירה אחרת במילא לא הייתה לו סבר וקיבל, ובמשך ארבעים יום הדליק בכל יום נר לטובת נשמתו של רבי ישעי'לע, כאשר הוא מוסיף תפילה חרישית בלבו, שייפטר מהרשע שנטפל אליו. אחר הארבעים יום, עדיין לא שמע ר' גרשון שום חדשות בעניין, אבל לא עזב בטחונו בה' והאמין כי ישועתו קרובה לבוא, והמשיך להתפלל לה' על הישועה השלימה. כעבור שבועיים נוספות מאז, הוא קיבל שיחת טלפון מהפקח של משרד הבריאות, וזה אמר לו, היות ועשית עבודה מעולה, ותיקנת כל הצריך תיקון על צד היותר טוב, ע"כ הנני משגר לך בזה את האישור, ותוכל שוב לפתוח שערי הקעמפ לרווחה. ויעמוד ר' גרשון נפעם איך שכוחו של הצדיק עמדה לו, שבלא נקיטת אצבע לתיקון התשתית, יצא מצרתו, והייתה לו הרחבה.

(מתוך גיליון עטרת יהודה/ ראזלא)

מדוע כיבד המהר"א מבעלזא לעסקן לשיר "מעוז צור"?

סיפר רבי דוד פרנקל ז"ל (מהדמויות הידועות בעולם התורה בבני ברק) על אביו הרה"ח רבי בערל פרנקל ז"ל: בשעת מלחמת העולם השניה, היה זמן שרצו להתיר קטניות בפסח מפני שעת הדחק, והחליטו שיכנסו אסיפה עם כמה רבנים אשר היו באותו הגטו ושם יקבלו החלטה. לאסיפה קראו גם לר' בערל הנ"ל שהיה מוועד העסקנים. במהלך האסיפה כבר נטו כל הרבנים שם כי"ב במספר להתיר קטניות בפסח מפני שאין ברירה, מחמת גודל הדחקות והעניות הגדולה ששרה שם בגטו. כששמע זאת ר' בערל התחיל להרעיש שם, שבשום אופן אינו מסכים שיתירו קטניות בפסח, ואם הם יתירו אז הוא יתפטר מהוועד. ובאמת, רצו בו מאוד מכיוון שהוא עזר להם רבות, ושאלו אותו אם אין אתה מסכים שנתיר כיצד יסתדרו הציבור עם הדחקות והעניות? ענה ר' בערל שהוא יסדר בבית התבשיל

שיתנו מאכלים אחרים, וכך הווה. שסידר בשביל ה'עולם' מאכלים אחרים, וע"ז לא נצרכו להתיר קטניות בפסח. אחר העובדא הזאת, בא ר' בערל לביקור בימי החנוכה להרה"ק המהר"א מבעלזא וכיבדו מרן לזמר "מעוז צור". והיה פלא בעיני הקהל, שדוקא אותו - שהינו עסקן חרוץ כיבד בזמר 'מעוז צור', בעוד המהג היה לכבד רבנים וכדו'.. פנה אליהם המהר"א באמרו: "אל תתפלאו האיך אני מכבדו ב"מעוז צור", כיון דהיהודי הזה עמד כנגד י"ב רבנים, וכל זה היה בעיצומה של המלחמה, וזכר אותו לטוב. אגב, כשהגיע לא"י, גילה ה"בילגוריי'ער רב" זצ"ל, שזה שקראו לאסיפה - לר' בערל פרנקל

ז"ל - היה בשליחותו של אחיו הקדוש המהר"א, דהוא הבין שהרבנים ירצו להתיר קטניות, ואילו ר' בערל בודאי יעמוד בפרץ נגד רעיון זה, על כן ציווה שיקראו אותו לבוא אל האסיפה.

(בקדושתו של אהרן / במשנת הפרשה)

בסוד שיח

כשם שפרצופיהם שונים כך דעותיהם שונות

עיצוב ועריכה גרפית:
גיל ויין עיצוב גרפי
אימייל: gilwein26@012.net.il

נשמח לקבל תגובות והערות מהקוראים בדואייל: besod@013net.net